

Søer får et spark

Bygholm Sø og Nørrestrand står foran gevaldig hestekur

Tekst: Jan Larsen

Foto: Lars Juul

26 af de i alt 36 søer i Vejle amt kan se frem til en mere behagelig tilværelse, hvis amtets nye forslag til Regionplan for 1993 bliver vedtaget her i efteråret. Og det er ikke mindst ved de lokale søer, der skal ske noget.

Forslaget vil blot fortælle, at alle amtets 36 søer for fremtiden højst må være svagt belastet af forurening, hvor de 30 i øjeblikket godt må have lov at være belastet.

Det lille ord »svagt« får stor virkning. Det betyder blandt andet, at udledningen af fosfor til søerne skal skæres kraftigt ned.

Fosfor er den altoverskyggende plage i søer. Den sætter gang i algevæksten, som igen kvæler både dyre- og plantelivet. I de åbne farvande er det kvælstoffet, der har den tilsvarende skurkerolle.

Det betyder, at især Bygholm Sø og Nørrestrand kommer til at mærke forskel.

Udledningen til Bygholm Sø skal næsten halveres i forhold til niveauet i dag, mens Nørrestrand skal skånes for godt 1/3 af den fosfor, der løber til søen i dag.

To metoder

Hvordan målet skal nås, har amtet ikke taget stilling til endnu. Og det skal desuden afgøres i samarbejde med de berørte kommuner.

Men det sker mest realistisk ved at kikke på de spredte ejendomme, som leder deres spildevand ud i Bygholm Å- og Hansted Å-systemet, mener biolog Poul Hald Møller, der har været med til at lave amtets beregninger.

Og der findes i hvert tilfælde et par veje at gå:

- Man kan installere et mini fosfor-renselanlæg efter hver enkelt septiktank. Det behøver ikke blive dyrere end, hvad det koster for en byejendom at være tilsluttet et renselanlæg. De små anlæg er i deres vorden, men de kan blive en realistisk løsning.

- Desuden kan de spredte ejendomme gå over til nedsivning. Her føres spildevandet blot over i et stort hul, og så sørger jorden selv for rensningen, når væskerne siver ned. Det er både billigt og effektivt, siger Poul Hald Møller.

Det nytter derimod ikke at indføre en tønnings-ordning for septiktankene, hvis det er søerne, man vil hjælpe. Det vil nedbringe udledningen af organisk stof, som vandløbene lider under, men ikke udledningen af fosfor. Fosforen siver, selv om tanken bliver tømt ind imellem, forklarer han.

Beskedent mål

Og de to lokale søer trænger virkelig til at få noget luft, viser amtets tal.

Nørrestrand er en af amtets tre-fire mest grumsede søer. I øjeblikket kan man kun se godt en halv meter ned i vandet. Og målet er samtidig det mest beskedne blandt de 23 søer, som ligger i Horsens-området. Amtet tør kun satse på, at sigtedybden kan komme ned på 70 cm.

Poul Hald Møller lægger da heller ikke skjul på, at søen har det rigtig skidt. Der er ingen vandplanter. Bunden består af ulækkert slam, og fiskene er af de forkerte slags, som gør, at søen kommer endnu mere ud af ligevægt. Det

Det ser ud til, at Nørrestrand er ved at få det bedre, men den har det stadig langt fra ideelt. Her er biolog Poul Hald Møller, Vejle amt, ved at undersøge, hvordan det står til i søen netop nu.

Sådan har de lokale søer det i dag, og sådan skal de have det i fremtiden: (Horsens og Gedved kommuner)								
Sø	Målsætning		Sigtedybde			Belastning med fosfor		
	Nu	Regionplan 93	Nu (*)	Mål i dag	Mål i Regionplan 93	Nu	Mål i dag	Mål i Regionplan 93
			cm	cm	cm	kg pr. år	kg pr. år	kg pr. år
Bygholm	Belastet	Svagt belastet	60	100	100	8500	9200	4500
Nørrestrand	Belastet	Svagt belastet	53	70	70	6000	4300	3800
Dallerup	Ej målsat	Svagt belastet	160	Findes ikke	200	Ej opgjort	Findes ikke	Skal ned
Tebstrup	Belastet	Svagt belastet	320	200	300	110	170	100

(*) De anførte sigtedybder er de seneste målinger, som kan være op til et par år gamle.

problem kan blandt andet løses ved at sætte nogle andre fiskearter ud i søen, sådan som amtet har gjort - med succes - i Væng Sø ved Brædstrup.

- Men det er altid svært at ligge i bunden af et å-system. Desuden har vi set de første tegn på, at Nørrestrand er inde i en god udvikling, fordi rensningen af spildevandet er blevet bedre længere oppe i åsystemet, siger amts-biologen.

Vent og se

Bygholm Sø har også en af amtets mindste sigtedybder - nemlig 60 cm. Den skal op på en meter, før søen lever op til kravene i det nye regionplanforslag.

Og det er - modsat Nørrestrand - ikke gjort med at stoppe udledningerne fra de spredte ejendomme, erkender Poul Hald Møller.

Derfor retter søgelyset sig mod landbruget. Men amtsbiologen mener, at man i første omgang bør kikke på de spredte ejendomme ved Byg

holm Å og se, hvad der kan opnås ad den vej.

Solstråle-historie

Så er det helt andre toner der lyder, når talen falder på Tebstrup Sø. Det er en af amtets store solstrålehistorier.

Efter at spildevandet fra Tebstrup er blevet ledt uden om søen, har søen fået det så godt i dag, at man kan kikke mere end tre meter ned i det klare vand.

Dermed overgår søen ikke blot det nuværende krav. Den klarer også det nye - og skrappe - krav.

Den fjerde og sidste sø tæt på Horsens - Dallerup Sø - har aldrig tidligere været målsat. Den skal også ned på at være svagt belastet af forurening, og det mål kan amtet ligeledes opnå ved at sætte ind over for de ukloakerede enkelt-ejendomme.

For beskedent

Resten af egnens søer ligger i Brædstrup og Nr. Snede kommuner, og de skal igen

nem en tilsvarende hestekur. Det kan altsammen lyde skrappt. Men Poul Hald Møller understreger, at alle naboamter og en række amter på Sjælland har strammet kravene til søerne på lignende vis: - Søerne har trods alt fået det så meget bedre, at det er for beskedent at sigte efter, at de skal være belastede af forurening, siger han.

Otte år

Alligevel skal vi ikke re med, at søerne har nået m stregen, når den nye regionplan udløber i 1997.

- Søer er stædige, og de skal have et stort spark for at få det bedre. De har et stort arsenal af gammel fosfor, som stadig vil frigøre sig fra bunden i mange år. Og sammensætningen af fiskearterne bremser også fremskridtet, fordi de holder dafnierne, som spiser algerne, nede.

- Der vil formentlig gå omkring otte år, før blot nogle af søerne lever op til de kommende krav, siger Poul Hald Møller.